

Турій Олег Володимирович, аспірант кафедри філософії, теорії та історії державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Громадянське суспільство як незалежна та самоврядна інституція відіграє потужну трансформуючу і захисну роль у загрозові для державності періоди. Саме завдячуючи інституціям громадянського суспільства держава має шанс врятуватися від загрози авторитаризму та розпаду завдяки розгортанню волонтерського, благодійницького та добровольчого рухів і приклад української держави в останні роки є черговим підтвердженням цього. На даний момент в Україні нові форми громадянської самоорганізації на крок випереджають готовність і здатність державних органів налагоджувати рівноправне партнерство з громадянським суспільством. Затверджена указом Президента Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки [2] є одним з інструментів для змін.

Через громадські інституції виявляються й узгоджуються різноманітні інтереси громадян та їх суспільних груп, на цій основі формуються позиції щодо того чи іншого питання суспільного життя і реалізується конструктивна форма взаємодії суспільства з державою. Без співставлення своїх дій з думкою і оцінкою різних інституційованих груп інтересів держава навіть у разі здійснення найбільш прогресивних реформ, як мінімум, буде наштовхуватися на пасивність або відсутність підтримки, а як максимум – на спротив і звинувачення в авторитаризмі [1, с. 105].

Регіональний рівень є надзвичайно важливим для створення сприятливих умов з метою подальшого розвитку громадянського суспільства, підвищення ефективності взаємодії міської влади з інститутами громадянського суспільства, реалізації права громадян на участь у формуванні та реалізації місцевої політики, вирішенні питань місцевого значення, сприяння громадській активності, розвитку соціального партнерства, залучення громадськості до профілактики та протидії корупції, підвищення рівня відповідальності громадськості у впровадженні та реалізації проектів щодо розвитку конкретних населених пунктів. Саме на рівні локальної взаємодії органів влади з місцевими громадами вибудовується довіра до державних інституцій і держави в цілому.

Основними завданнями співпраці інституцій громадянського суспільства та держави на місцевому рівні є:

- вироблення дієвих механізмів участі громадськості у процесах прийняття рішень органів місцевого влади;
- підвищення рівня правової культури населення;

- нетерпимості та несприйняття корупції мешканцями територіальної громади;
- усвідомлення демократичних цінностей та своєї громадянської відповідальності представниками громадянського суспільства;
- підвищення правової обізнаності посадових осіб місцевої влади стосовно забезпечення прозорості й відкритості управлінської діяльності, налагодження взаємодії з об'єднаннями громадян тощо;
- регулювання механізмів сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів місцевої виконавчої влади щодо електронних петицій, проведення громадських слухань, консультацій з громадськістю, проведення загальних зборів членів територіальної громади за місцем проживання.
- удосконалення процесу консультацій з громадськістю на місцевому рівні;
- стимулювання громадської активності та розвиток самоорганізації громадян з метою вирішення питань місцевого значення;
- сприяння роботі консультативно-дорадчих органів та матеріально-технічне забезпечення їх діяльності;
- адаптація та впровадження ефективних практик громадського контролю діяльності органів місцевої влади;
- фінансова підтримка соціально значущих програм і проектів інститутів громадянського суспільства на основі конкурсних механізмів;
- підвищення рівня професійної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування з питань взаємодії та комунікації з інститутами громадянського суспільства;
- проведення конкурсу програм і проектів громадських організацій та творчих спілок;
- проведення соціологічних досліджень та вивчення громадської думки;
- забезпечення широкого інформування населення з питань розвитку громадянського суспільства та налагодження соціального партнерства.
- розвиток громадського телебачення і радіо, видання незалежного друкованого чи електронного інформаційно-аналітичного бюлетеня, впровадження механізмів моніторингу місцевих проблем та їх вирішення, моніторингу та оцінки діяльності виконавчих органів та посадових осіб міськради, відповідальності посадових і виборних осіб місцевого самоврядування за свої дії чи бездіяльність;
- проектування та реалізація ідеї бюджету участі, де певний процент річного місцевого бюджету витратиться відповідно до пріоритетів громадян;
- формування платформи для громадських експертів і обміну досвідом, інформацією та навчання з локальних регіональних проблем – розбудова кадрового резерву міста;
- підтримка місцевих стартапів.

В умовах реформування державного управління в Україні одним із актуальних завдань є модернізація системи публічних комунікацій, наближення її до стандартів ЄС та передових країн світу, побудова ефективної моделі комунікативної діяльності органів державної влади в першу чергу з представниками громадського сектору.

Важливою складовою цього процесу є створення дієвих механізмів координації комунікативних зусиль органів влади з громадськістю, що дасть можливість об'єднати зусилля у вирішенні спільних завдань, уникнути дублювання функцій та спростити організаційну структуру.

Окремі питання функціонування структурних підрозділів, що відповідають за взаємодію із громадськістю, регулюються низкою нормативно-правових актів. Зокрема, Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» визначає інформаційні служби органів державної влади як структурні підрозділи, що виконують інформаційно-аналітичні функції та забезпечують зв'язки з громадськістю. В законі також міститься перелік можливих типів інформаційних служб та їх працівників (інформаційні управління, інформаційно-аналітичні підрозділи, прес-служби, прес-центри, управління і центри громадських зв'язків, прес-бюро, прес-секретарі та прес-аташе) [4].

У вітчизняному законодавстві чітко не визначені правові та організаційні засади діяльності інформаційних підрозділів, зокрема не встановлено їх завдання та функції, відсутні уніфіковані підходи до формування їх структури та визначення місця в апараті органу влади.

У зв'язку з цим необхідною умовою інституційного вдосконалення інформаційно-комунікативної діяльності органів місцевої влади може стати впровадження єдиних підходів до організаційної структури комунікативних підрозділів в органах державної влади, визначення їх цільових завдань та функцій. Правове врегулювання цього питання можливе шляхом затвердження типової структури органів місцевої влади з обов'язковою наявністю в ній окремого комунікативного підрозділу, який би проводив роботу з інституціями громадянського суспільства [6, с.62].

З метою підвищення рівня громадянської освіти населення з питань захисту своїх прав Планом заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки було передбачено створення та розміщення міжрегіональних ресурсно-комунікативних платформ правової допомоги у містах Дніпрі, Львові, Києві, Одесі, Харкові.

Кабінетом Міністрів України також анонсовано широку інформаційну кампанію щодо обов'язку органів місцевого самоврядування сприяти доступу громадян до безоплатної первинної правової допомоги [3].

Однією з ключових проблем залишається належне забезпечення прозорості та відкритості для громадськості судових процесів щодо

притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у порушеннях прав людини, корупційних діях, зраді національних інтересів України.

Намагаючись вплинути на кадрові призначення в місцевих органах влади, організації громадянського суспільства сьогодні періодично вдаються до суспільного розголосу у ЗМІ та соціальних мережах, що здебільшого допомагає усунути чиновника із займаної посади та призначенню на державну посаду представників громадського сектору.

Підвищенню впливу громадськості на процеси формування та реалізації державної регіональної політики, вирішення питань місцевого значення, забезпеченню цієї політики від антикорупційного сегмента має сприяти робота громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування. Така робота, позбавлена формалізму та заангажованості на певні політико-економічні групи, надає цим органам публічного статусу центрів акумуляції громадської активності, адвокаційної діяльності, сприяння громадським ініціативам, встановленню потужного громадського контролю за діями правлячого класу як на загальнодержавному так і на локальному рівнях.

Водночас рівень ефективності роботи громадських рад при місцевих органах влади знижується внаслідок затягування процесу їх формування, через негативні прецеденти використання громадських рад в інтересах окремих посадових осіб та політичних сил, що суперечить їх функціональному призначенню та дискредитує такий формат взаємодії.

Поряд із традиційними формами участі (громадські ради при органах влади, громадська експертиза проєктів нормативно-правових актів, консультації з громадськістю, громадські слухання та інші форми демократії участі) новітні інформаційно-комунікативні технології, різні форми електронної участі громадськості в цих процесах надають нові можливості для розширення участі громадян у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення [5, с. 41].

Отже, утвердженню конструктивної та ефективної державно-громадської взаємодії щодо вирішення нагальних проблем перешкоджає низька довіра громадян до органів державної влади, силових структур, органів судочинства та прокуратури. Попри створені нормативно-правові засади для участі громадськості у прийнятті рішень, реальна зацікавленість, готовність до співпраці є низькою як на рівні органів державної влади, так і на рівні організацій громадського сектору.

Тож головними принципами державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні мають стати її ефективність та збалансованість, прозорість та врахування громадської думки та «думки лідерів» – позиції громадських, благодійних, релігійних організацій, недержавних аналітичних центрів та науково-дослідних установ. Посиленню інституційної спроможності організацій громадянського суспільства, залученню громадськості до прийняття державних рішень та вирішення питань

місцевого значення, загалом розбудові громадянського суспільства в Україні сприятиме виконання щорічних планів заходів щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затверджених розпорядженнями Кабінету Міністрів України.

Список використаних джерел

1. Літкевич В. Політика держави щодо громадянського суспільства: необхідність переформатування /В. Літкевич // Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (12 грудня 2013 р., м. Київ) / упоряд. В. М. Яблонський, О. А. Корнієвський, П. Ф. Вознюк; за заг. ред. О. А. Корнієвського. – К. : НІСД, 2014. – 192 с. – (Сер. «Громадянське суспільство», вип. 1).

2. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки (затверджена Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>

3. Оприлюднено для коментарів проект звіту про виконання плану заходів на 2016 рік з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/news/article/show/3298

4. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>.

5. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні : аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Балакірева О. М., Бондар Т. В. та ін.] ; за заг. ред. О. А. Корнієвського. – К. : НІСД, 2017. – 56 с.

6. Самойленко С. Координація комунікативної діяльності органів виконавчої влади: стан та шляхи вдосконалення / С. Самойленко // Запровадження комунікації органів державної влади : зб. мат-лів наук.-практ. конф. / упоряд. А.В. Баровська. – К. : Фенікс, 2016. – 192 с.

*Кісловський Андрій Вячеславович, аспірант кафедри конституційного права,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
депутат Одеської міської ради*

ДО ПИТАННЯ СТРУКТУРИ СТАТУТІВ МІСЬКИХ ГРОМАД

На початку 2000-х років в Україні дуже активно обговорювалось питання оптимальної структури статутів територіальних громад у цілому та статутів міських громад зокрема. Це було пов'язано з тим, що у цей період більшість територіальних громад українських міст вели роботу над своїми статутами. Також актуальним було питання модельних статутів територіальних громад,